

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

uni 2006

NR 2/66. årgang

STUM

fred og frihet

Utgiver: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Norsk seksjon av:

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

Trykkeri og sats :

Tøyen trykk A/S, Oslo

Leder

Midt-Østen brenner!

Av Ellen Elster

USA rasler med sablene. Mange kjenner igjen retorikken fra før USA gikk til angrep på Irak. Denne gangen gjelder det Iran, og Iran rasler tilbake. Kampen det står om, er om Iran skal få lov til å anrike uran for å kunne produsere atomkraft. Men USA vil ikke tillate det og mistenker Iran å ville videreutvikle muligheten til å lage atomvåpen.

Helt siden Shahens fall og overtakelse av prestestyret har USA hatt et anspent forhold til Iran. Derfor var Irak lenge USAs allierte og landet bidro med aktiv støtte til Iraks krig mot Iran. Så invaderte Irak Kuwait, en annen av USAs allierte. Da opphørte støtten. Det kan ikke være enkelt å være USA i et område som ikke kan forholde seg mer ryddig til USAs interesser. Så invaderte USA Irak for å få landet inn i folden. Framtidsutsiktene for Irak er høyst usikre. Nå skal Iran inn i folden. Nesten hele verdenssamfunnet med fredsprisvinneren IAEA i spissen er mobilisert.

Det er ikke slik at IKFF aksepterer at Iran setter i gang med anriking av uran for å utvikle atomkraftverk. Faren er også til stede at Iran utvikler videre til atomvåpen. Problemet er at alle land som anriker uran for atomkraft, har denne muligheten. IKFF har hele tiden hatt en klar holdning om at "atomer for fred" er uakseptabelt, dels på grunn av muligheten til å videreutvikle til våpen, og dels på grunn av de ødeleggende skadene dette har på mennesker og miljø. IAEA mener at "fredelig" utnyttelse av atomkraft er akseptabelt. El Baradei uttalte også dette i sin fredspristale. Så hvorfor får ikke Iran lov til å ha direkte tilgang til atomkraft?

Det er her dobbeltmoralen kommer inn. Iran har undertegnet ikke-spredningsavtalen. Men hva landet vil gjøre med det presset det

utsettes for nå og med de ekstrem-konservative som leder landet, er vanskelig å si. På den annen side har USA nettopp underskrevet en atomavtale med India som ikke har undertegnet ikke-spredningsavtalen. Men akkurat nå er India og USA venner.

Et annet spørsmål er framgangsmåten. Det er på denne måten USA driver konfliktløsning. Bush' svart/hvit-uttalelse: "enten er du med oss eller mot oss", er en god betegnelse for dette. Tidligere har Nord-Korea og nå Iran fått føle dette. Med truslene mot Iran vil det være vanskelig for USA å snu. Men hva slags straff vil bli satt i verk, og vil alle være med på det?

Russland og Kina har store interesser i Iran og har inngått avtaler med landet. Spørsmålet er om de vil være med på noen sanksjoner og om de vil blokkere et eventuelt vedtak i FNs sikkerhetsråd. Men USA er ikke snauere enn at de kan sette i verk et tiltak uten FN-vedtak. Det så vi i Irak. Men har landet råd til en ny invasjon med det det koster og forbruket av soldater? Anne Roesler, en representant for krigsmotstanderne i USA, som er intervjuet i dette nummeret av fred og frihet, mener at det kan være snakk om en bombing for så å trekke seg ut, eller at Israel går til angrep.

Midt-Østen har i mange tiår vært ei kruttønne. Men kanskje har området aldri vært nærmere eksplosjonen enn nå. Irak, Iran og hva skjer med Palestina dersom den internasjonale støtten uteblir? Det er all grunn til å stoppe opp og tenke igjennom hvilke midler som bidrar til å skape fred, og hvilke midler som bidrar til det motsatte. Mye tyder på at utenriksminister Jonas Gahr Støres mye snakk om dialog for lengst er lagt bort.

Deadline for nr.3 2006: 1.juli

Mot et avnasjonalisert forsvar

Av lillian Angelo

For de som er opptatt av forsvarspolitik og internasjonalt politikk anbefales boken "Mot et avnasjonalisert forsvar" av Janne H. Matlary og Øyvind Østerud. Redaktørene av boken har ansvar for et prosjekt om sikkerhets- og forsvarspolitik innen et forskningsprogram om *politikens vilkår i det ny-liberale samfunn* ved Universitetet i Oslo, hvor denne boken inngår som en del av arbeidet med prosjektet. Foruten redaktørene, bidrar forskere som Wilhelm Agrell og Elisabeth Sköns (Sverige), professor i historie Roald Berg, samt bidragsytere fra Forsvarets forskningsinstitutt, forsvarssjefen og master-gradstudenter ved Univeristetet i Oslo.

Et sentralt budskap fra disse forfatterne er at vi i dag står ovenfor et epokegjørende paradigmeskifte i vår forsvarspolitik, hvor den pågående omformingen av Forsvaret og dens allianse- og privatiseringsprosess utfordrer kjernepunktet i den moderne stats karakter, *statens monopol på legitim tvangsmakt*. Forsvaret i Norge, som i andre deler av den vestlige verden, gjennomgår radikale omforminger hvor viktige deler av Forsvaret blir internasjonalt og privatisert. Forskjellige bidragsytere i boken synliggjør disse utviklingstrekke-

I den første del av boken beskrives fremveksten og utviklingen av det nasjonale folkeforsvaret og hvordan det har begynt å slå sprekker. Forsvarssjef Sverre Disen synliggjør i et av kapitlene de politiske omveltningene vi står overfor etter den kalde krigen, som sammen med økonomisk, teknologisk og samfunnsmessige endringer har endret ramme- og utsetningene både for vårt og andre lands forsvar radikalt. Han påpeker at Forsvarets tidligere primærrolle som vern om nasjonal eksistens, nå i større grad endres og bærer preg av å bli et makt- og realpolitisk instrument for staten, dens politiske vilje og interesse. Han søker å påvise at vi står ovenfor helt grunnleggende utviklingstrekk som ikke etterlater så mange valgmuligheter utover det å tilpasse seg utviklingen eller forfalle til militær og sikkerhetspolitisk irrelevans.

Etter den kalde krigen, siden 1990-årene har det utviklet seg et omfattende verdensmarked for militære tjenester, hvor moderne forret-

ningsvirksomhet og støt-tjenester i krig har eksplodert i omfang, med kompliserte forbindelseslinjer mellom lokale og globale markeder. Boken beskriver hvordan private militærfirmaer kan tippe en maktbalanse eller få konsekvenser for det internasjonale statssystemet, eller også har avgjørende betydning for stormakter med økonomiske eller strategiske interesser i konfliktområder. Professor i statsvitenskap Janne Haaland Matlary tar opp de politiske styringsproblemene knyttet til internasjonalisering og allianse-samarbeidet. Hun påpeker at statens styringsmodell går over til å bli et nettverkbasert beslutningssystem rundt begreper som "governance", hvor statlige aktører er ett sett av aktører blant flere. Dette politiske styringssystemet er alt for lite analysert mener hun. Matlary har vært sterkt inne i debatten om våre militærstyrer og maktmuligheter og innflytelse i det internasjonale rom. I boken tar hun også opp det problemfylte forholdet mellom fredsbevaring og bruk av militærmakt, mellom politiske mål – i kontrast til militær logikk som kan være eller bli uklare. Noe som vi i disse dager blir stilt ovenfor ved bruk av norske elitestyrker i Afghanistan. Sentrale dilemmaer rundt privatisering av militærmakt blir synliggjort i boken gjennom analyser av den britiske militærmakten, som har spilt en sentral rolle i internasjonale operasjoner og i borgerkriger i den tredje verden.

Boken tar også opp og analyserer den teknologiske utviklingen som har ført til avanserte våpensystemer og raske kost-nadsøkninger, noe som har gjort det vanskelig å opprettholde

Fortsettes neste side

fred og frihet nr. 2 2006 s. 3

"Det andre USA"

Av Ellen Elster

"Jeg lever i frykt hver dag for at det er mins sønns siste dag"

Anne
Roesler

Anne Roesler fra *Military Families Speak Out* og *United for Peace and Justice, USA*, besøkte årsmøtet til *Fredsinitiativet* i februar i år. Hun ga et bilde av "det andre USA", den store delen av den amerikanske befolkningen som ikke støtter krigspolitikken til Bush.

Anne Roesler har vært aktiv i fredsbevegelsen i det meste av livet sitt. Det begynte med protester mot Vietnamkrigen. Nå er sønnen Michael som er 27 år i det militære, og han har vært utplassert i Irak tre ganger. Til sammen har han vært i Irak i to år.

- Men han har aldri trodd på denne krigen, tilføyde Roesler. - For hver gang sønnen min har reist tilbake til Irak er situasjonen blitt verre.

- Bush-administrasjonen fortsetter å fortelle oss og resten av verden at tingene er under stadig forbedring, og det til tross for at klimaet er i ferd med å skifte. Kongressen har begynt å kreve tilbakekalling av soldatene. Til nå har de vært tause. Det er riktignok en diskusjon om styrkene skal trekkes tilbake øyeblikkelig eller fasemessig. *Military Families* ønsker en øyeblikkelig tilbaketrekking fordi det militære er der for å drepe, ikke for å bygge fred. Uansett vil det på sikt komme til en stopp. Det er ikke nok penger og det er ikke

nok soldater å ta av. Jeg tror at hvis ikke soldatene trekkes ut nå, vil de bli der i enda 20 år. Mange soldater er trette, både fysisk og mentalt.

- Hvorfor har det tatt så lang tid før folk har begynt å snakke? For det første har det vært en øredøvende stillhet og media har vært en veldig stor del av det. De sier ingenting om fredsaktivisme, ingenting om døde og sårede soldater, ingenting om antall døde kroppar som blir fløyet til spesielle flyplasser om natta. En fotograf tok bilder som han publiserte. Han fikk sparken. Folk blir straffet om de uttaler seg åpent. De mister jobbene sine, rettigheter strammes inn og telefoner avlyttes. Tortur blir omtalt som uregelmessigheter og ikke som en del av systemet.

- For det andre opplever ikke folk flest de direkte konsekvensene av krigen. Mange mennesker har ikke nære slektninger eller folk de kjenner som jobber i det militære. Indirekte får det følger, men problemet er at en ikke ser at offentlige tjenester som utdanning, helse osv blir redusert til fordel for krigsutgifter. Dette er i ferd med å endres sakte, og særlig som følge av ødeleggelsene etter orkanen Katrina.

- Militæret hos oss er basert på frivillighet og på kontrakter med den enkelte. Men regjeringen har nå brutt kontraktene ved stadig å sende folk tilbake til Irak etter at kontraktperioden deres er over. Det er mye frykt i det amerikanske

Fortsettelse fra forrige side

både nasjonal forsvarsindustri og overordnet politisk styring med våpen. Sverige trekkes her frem som et eksempel på en forsvarsindustri under radikale forandringer, hvor også skillet mellom sivil og militær, privat og offentlig oppløses på flere plan.

For den som er opptatt av militærmakt, menneskelig sikkerhet og internasjonal politikk er dette en viktig bok som *oppfordrer til debatt* om politisk utforming og kontroll med militære styrker og våpenindustri. Boken påpeker i sin

innledende del at privatisering og internasjonalisering er to ulike dimensjoner ved avnasjonalisering av Forsvaret, hvor det er mulig å fremme den ene og bremse den andre. I Norge, hvor privatiseringen av for-svarstjenester er i sin begynnelse, er det viktig å synliggjøre de uheldige virkninger av private aktører og kontraktører i internasjonale operasjoner, og jobbe for at den rød-grønne regjeringen utvikler en annen politikk.

folket, og særlig blant *Military Families*.

- Det er først i løpet av det siste året at noe har begynt å skje, at folk har begynt å rea-

"Menneskerettigheter" hva er det, Sammy?
Tegning: Die Wahrheit, Berlin

gere mot krigen, og særlig etter at Cindy Sheehan slo leir utenfor Bush' feriested. Media elsket denne historien. Den handlet om enkeltmenneskets kamp, og den handlet om følelser. Og da Bush først ikke ville møte henne, skapte det et ras av protester.

- Så skapte Katrina en bevissthet blant folk om at krigen tok ressurser ut av landet. Det førte til at beredskapen i landet ble skadelidende. Nasjonalgarden, som er en lokal organisering av brannmenn, skal tre til ved ulike beredskapssituasjoner som for eksempel ved oversvømmelser. De blir nå sendt til Irak. Det samme gjelder utstyr som nasjonalgarden er avhengig av i sitt beredskapsarbeid. Rett etter orkanen arrangerte vi bussturer rundt om i landet for å fortelle folk om forbindelsen med krigen. Vi kunne gi folk personlige historier. Dette er noe media ikke forteller om.

- Antikrigsbevegelsen blir underkjent av myndighetene og de kaller oss for fokusgrupper. Men vi er mye mer enn det, og vi vokser. Vi jobber med ulike temaer. Vi driver blant annet med aktiv antirekruttering. Vi har ikke lenger verneplikt. Det innebærer at myndighetene må drive rekruttering for å folk til det militære. Særlig rekrutteres det blant folk fra lavere sosiale klasser fordi de har færre muligheter til utdanning og bedre betalte jobber. Derfor fokuserer også vi vårt arbeid på disse miljøene. Vi ønsker

å gi et annet bilde enn det myndighetene gjør. De forteller løgner om krigen og gir løfter om goder som ikke innfris.

Military Families Speak Out startet opp med to familier og spredte seg raskt og er sammensatt av grupper med forskjellige ideologier og politisk bakgrunn. Organisasjonen har også spredt seg til Europa. Det som forener er krigen.

- Vi snakker åpent om det psykologiske stresset som vi opplever. Noen mennesker blir arrestert på grunn av direkte aksjoner som for eksempel å lese opp navnet på døde soldater på offentlige steder. Men det er ikke så ofte arrestasjoner skjer. Det er også med på å skape offentlighet som ikke er ønsket.

- *Irakveteraner mot krig* ble etablert for et år siden. Det er veldig modig gjort av dem fordi regjeringen kan straffe dem. Mange soldater tror ikke på krigen, men drar til Irak fordi de har undertegnet kontrakten, og de er lojale i forhold til troppene. Det er nå flere tilfeller med nekting eller desertering, og de risikerer fengselsstraff. Det er også en god del sabotasjeaksjoner innad ved at mange nekter å utføre visse aksjoner. Veldig mange soldater er alvorlig såret for livstid, og det amerikanske folket vet ikke om det. Det er store problemer med post-traumatiske problemer, rusproblemer osv.

Anne Roesler avslutter med noen ord om Iran.

- Vi er veldig opptatt av den retorikken som nå føres i forhold til Iran. Det er den samme som skjedde før Bushadministrasjonen angrep Irak. Men jeg kan ikke se at vi har nok soldater til å sende dit. Mine spekulasjoner er et mulig flyangrep eller å skape en allianse med Israel for å angripe Iran.

Military Families Speak Out: <http://www.mfso.org/>
United for Peace and Justice: <http://www.unitedforpeace.org/>

DET NYE IMPERIET

Av Grethe Nielsen

Vår nasjon er den største styrke for det gode i historien, sa President George W. Bush i en tale i Crawford, Texas 31. august 2002. At ikke alle i verden er enig i dette, blir etter hvert tydeligere.

Grethe Nielsen

”Til tydelig forskjell fra andre mennesker på vår klode har de fleste amerikanere enda ikke sett, eller ønsker ikke å se, at USA dominerer verden gjennom militær makt. På grunn av sitt lands hemmeligholdelse gjennom CIA og FBI eller unnlattelsessynder gjennom media, er de ofte uvitende om det faktum at deres styresmakter bygger baser over hele verden. De vet ikke at et nettverk av amerikanske baser på hvert kontinent unntatt Antarktis, egentlig skaper en ny form for imperiebygging. I skrivende stund finnes det 725, og det planlegges og bygges stadig nye. Noen er også skjult for de forskjellige lands innbyggere. Gjennom forskjellige former for dekk-operasjoner, gis det inntrykk av at dette er noe helt annet enn det egentlig er, nemlig den vestlige verdens ønske om å kontrollere og dominere resten av verden.”

Slik begynner en bok som er skrevet av Chalmer Johnson, om den alvorlige situasjonen det amerikanske folk og dermed hele verden er i. Han er dypt bekymret over utviklingen som han ser akselerer, og ønsker å vekke sitt folk som han er meget glad i, og å snu utviklingen før det er for sent. Han sier at han frem til 1996 ikke var klar over hva de forskjellige basene gjorde mot de forskjellige lands befolkninger, og i hvor stor grad de var med på å utvikle et hat mot USA som var så stort at det antagelig er den største årsaken til 11.9.2001. Dette gikk først opp for ham etter et besøk på den japanske øya Okinawa i 1996, etter invitasjon fra de japanske styresmakter. Der kunne han med egne

øyne og ører se og høre hva som i mange år har vært situasjonen på de amerikanske baser på øya, og for lokal-befolkningen. Etter hvert som han besøkte og undersøkte hva som skjedde på andre baser rundt omkring i verden, skjønte han at Okinawa ikke var unntakelsen, men regelen.

The Sorrows of Empire er en meget viktig bok. Akkurat som Romerriket kjemper USA i dag med konsekvensene av permanent global militært engasjement, hvorfra en selverklært politisk elite utnytter store fordeler på andres bekostning, og i siste instans truer overlevelsen av Amerikas frie, demokratiske republikk. Chalmer Johnson har lik undertegnede en inderlig uro over hva som skjer i verden. Han har vært en engasjert skribent gjennom mange år med stort innblikk i det politiske amerikanske system, blant annet gjennom CIA, og med stor kunnskap om de faktiske forhold. Forfatteren som er president for The Japan Policy Research Institute og professor emeritus ved California Universitet, San Diego, og en hyppig skribent i *Los Angeles Times* og *The Nation*. Hans tidligere bøker inkluderer bl.a. *Blowback*. Det er også en bok om årsakene til det mange av USAs og andre lands befolkninger spør seg selv om etter 11.9 2001, men boka er skrevet før denne dato.

Han har brakt min viten om dagens situasjon mange hakk videre. Skapt ny uro i mitt sinn, men også en tro på at det finnes muligheter for at det går an å snu, før det er for sent. Bare det

at det finnes slike som han, som har oversikten og samtidig ønske og vilje til, og muligens også påvirkningskraft, til forandring, er oppløftende. Forhåpentligvis blir han også lest av de som vi velger til å styre vår verden.

Han gir et mangfoldig innblikk i en verden som dessverre har gått til det andre ytterpunkt på skalaen: fra å dele alt med alle, til å eie alt og tviholde på det. Der ytterpunktene blir ganske like. Noen få hadde høye privilegier på massenes bekostning eller kolossale rikdommer på noen få, med stadig økende fattigdom i alle lag av befolkningen. Og hvor begge ytterpunktene er basert på militær makt, sterkt fengselsvesen, også med tortur og drap av uønskede personer og manglende hensyn til menneskerettighetene.

Det som ennå gir håp for verden, er at ytringsfriheten ennå ikke er mer kneblet i den vestlige verden, enn den er. Situasjonen for en del mennesker er at de som kjemper en annerledes kamp for hvordan verden bør styres mot fred, blir økonomisk kneblet og slipper ikke til i de toneangivende medier slik som det ønskes. La oss håpe at den ikke blir ennå mer kneblet. Ytringsfrihet med ansvar er den viktigste kilde til åpen debatt og mulighet til korrigerende underveis. Bare ved å beholde den og ikke prøve å kneble kritikk økonomisk, har vi mulighet til å hjelpe den frem og opp i lyset i andre deler av verden. Gjennom ord og ikke gjennom vold.

Heldigvis er ikke Chalmer Johnson kneblet. I kapittel etter kapittel bringer han viten frem, som er viktig for våre land og demokratiets overlevelse. Og ved å snu på retningen av dagens politikk er det kanskje en mulighet for at presidentens ord engang i fremtiden kan bli sanne. La oss inderlig håpe at noen med fornuft og klokskap og den nødvendige makt lytter.

Chalmer Johnson:
The Sorrows of Empire. Militarism, secrecy and the end of the republic.
 Metropolitan Books.
www.henryholt.com; www.americanempire-project.com
 Kan kjøpes på Norli Bokhandel i Oslo.

Rettelse

På side 17 i nummer 1-06 står en artikkel med tittelen "Ansvar". Vi har dessverre oppgitt feil forfatter til artikkelen. Den er skrevet av Gunvor Sæther, og formidlet til oss av Eli Dreyer Rensmoen, ikke omvendt.

Vi beklager feilen. Redaksjonen.

Spanjoler 66 år etter borgerkrigen:

De drepte må få en verdig grav

Tekst og foto Reidun Astrid Nydal

Med livet som innsats dro tusenvis av europeisk ungdom, også nordmenn, til Spania for å slåss mot fascismen under den spanske borgerkrigen. En krig som tok hundretusener av liv. Og ettertiden? Francos 35-årige diktatur la lokk på motstandernes tunge sorgkapittel. Men nå krever tredje generasjons spanjoler å finne sine døde og få gitt dem ei verdig grav.

Det begynte i 2002 som en spontan folkebevegelse på landsbasis. Den ene foreningen etter den andre ble dannet av frivillige for endelig å få avsluttet sorgreaksjoner som var blitt tiet i hjel under general Franco gjennom 35 år. Det er Francisco González som forteller dette. Han er president for den lokale foreningen i Granada, hvor jeg møter ham en vinterdag i januar i år. Det er gått 66 år siden borgerkrigen tok slutt - den blodige krigen som fascistene førte mot den lovlig valgte regjeringen, med hjelp av våpen og tropper fra Nazi-Tyskland, Mussolini-Italia og det fasciststyrte Portugal, mens de vestlige demokratiene holdt

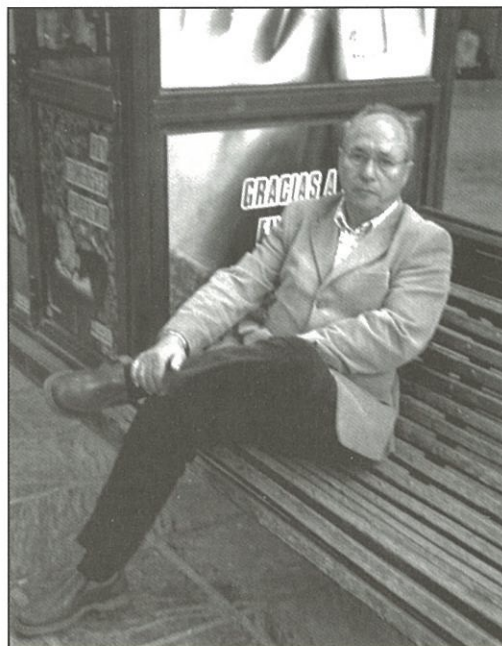
seg strengt til "Ikke - innblandingsavtalen".

--Jeg har truffet noen mennesker som forteller at de ikke ønsker at man skal lete etter krigsofrene. De mener at nå har de fått fred. Hvordan ser du på det?

--Slektningene til de falne på fascistenes side fikk oppfylt alle sine krav av Franco da krigen var over. De ble aldri forfulgt. De fikk erstatning. De fikk begravd sine døde. De fikk sin fred, og den vil de ikke skal rokkes ved. Men de andre, hundretusener av Francos motstandere, de fikk ingen fred. Det nye regimet iverksatte omfattende henrettelser av opposisjonelle. De som forsøkte å finne igjen sine forsvunne slektninger ble forfulgt; historiene deres kneblet. Også den katolske kirka var med på å legge lokk over sorgkapitlet, men pave Johannes Paul VI kritiserte Francos regime, forteller González.

Norske frontkjempere i Granada

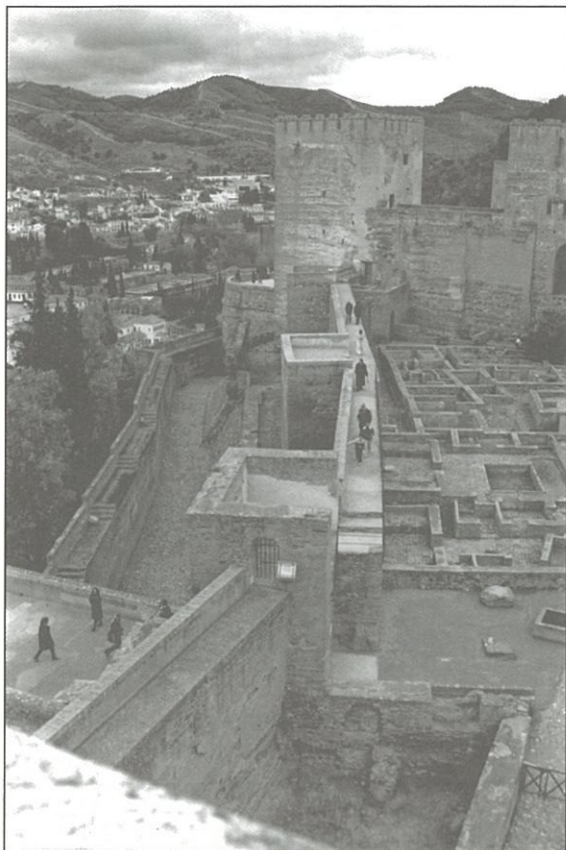
Det er vinter i Granada, sol og god sikt over Sierra Nevadas snødekte fjellheim i horisonten. Det er full fart over gavehandelen forut for De hellige Kongers dag, 13. dag jul. Likevel flakker tankene mine, tar store sprang i tid. Også i Sierra Nevada utspant det seg ville og blodige nærkamper. Sju nordmenn var med. I følge en av dem, Aksel Hansen fra Drammen

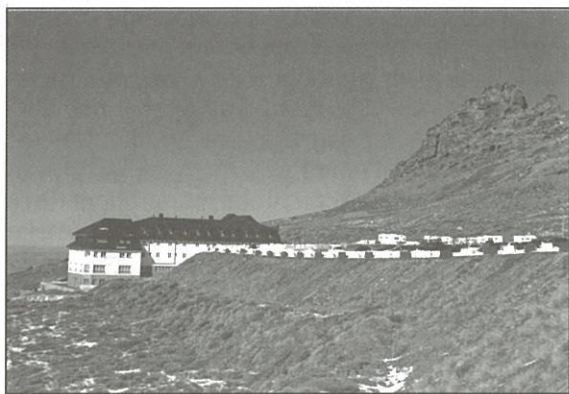
Francisco Gonzales i ei sentrumsgate i Granada

Fra Sierra Nevada fjellene, idag et stort turistcenter

Fra den mauriske borgen Alhambra

Fra Sierra Nevada-fjellene

*Guernica — liten by, titusen sjele,
det var det hele.
Kvinnfolk og unger mest; for alle mennene,
var jo i krigen — fedrene, sønnene, vennene*

Fra Arnulf Øverlands dikt Guernica, 1937

i den 13. brigade, tok de sju landsbyer. "Uten undertøy og med bare et teppe over oss lå vi der og kjempet mot snestorm og fascister..." De siste åtte dagene klarte ingen å gå, så forfrosne var de. (Yngvar Ustvedt: *Arbeidere under våpen*, Oslo 1975). I følge González regner de med et antall av omkring 12.000 forsvunne i Granada på republikanernes side. På Francos side omkring 500. Så er det fest i Granada. De hellige tre kongene har igjen erobret gatene med store opptog, mest som et karneval. Men Aksel Hansen ble ikke feiret. Han kom aldri hjem igjen. Han falt i juli 1937, et par måneder etter at tyskerne hadde utslettet baskernes eldgamle og hellige by, Guernica i nord, i løpet av et par timers bombraid.

FN og Garcia Lorca.

FN har omtalt Federico Garcia Lorca fra Granada som den viktigste personen blant de som ble borte under borgerkrigen. Men dette reagerer González på, selv om han også er en stor beundrer av den verdenskjente forfatteren som ble brutalt myrdet nær hjembyen i august 1936.

--For enhver som har mistet noen under krigen, er nettopp det offeret den viktigste for dem. Så når utenlandske reportere kommer hit for å intervju meg om arbeidet, tar de alltid utgangspunkt i Garcia Lorca. Vi kjenner ikke antallet på de som forsvant eller ble drept på landsbasis. Det kan ha vært flere hundre tusen. Den katalanske forfatteren José Maria Gironellas har kalkulert med en million drepte i sin roman med samme tittel: "Un millón muertos". Til sammenligning sto den chilenske diktatoren Augusto Pinochet for 3.825 drepte og forsvunne, sier González.

Etter krigen flyktet mange over grensa til Frankrike og havnet i rene fangeleirer, og da verdenskrigen brøt ut ble de og andre som hadde slåss mot Franco fanget av tyske tropper og sendt til konsentrasjonsleire.

--Hva slags respons får dere på dette arbeidet?

--Når jeg kommer med avisinnlegg, får jeg straks reaksjoner fra begge hold. Det er åpenbart at de som nøt godt av Francoregimet er sterkt imot at vi skal bringe disse forholdene fram i lyset igjen, forteller Fransisco González. Han mener at med dagens teknologi er det gode sjanser for å lykkes i arbeidet med å oppspore forsvunne og identifisere de døde. González er selv amatørhistoriker. Den lokale foreningen har ca 10 frivillige medlemmer. Snart blir han pensjonist og får mer tid til det forestående forskningsarbeidet lokalt.

KRIGENS ÅRSAKER?

Av Guri Tambs-Lyche

I redaksjonskomiteen diskuterte vi om vi skulle intervju noen om årsakene til krig. Temaet har siden sittet fast i mitt hode, og har vist seg å ikke være så lett å besvare. Jeg spurte først en av mine beste venner, som er meget politisk bevisst. Hennes umiddelbare svar var: "kapitalismen med dens følger". Og det kan vi vel enes om: ønsket om makt, delingen av verden i fattige og rike, det er klart at det er en viktig årsak til kriger i moderne tid.

Men hva så? Menneskene har kriget så langt tilbake som vi vet om i historien, så det kan ikke være noen hovedårsak. Et svar jeg fikk var at det finnes noe medfødt i menneskene, som ikke tåler at andre har mer enn en selv, og det er nok en meget utbredt oppfatning, jeg har opplevet særlig mange menn trekke på skuldrene og si at det ligger i menneskenes natur.

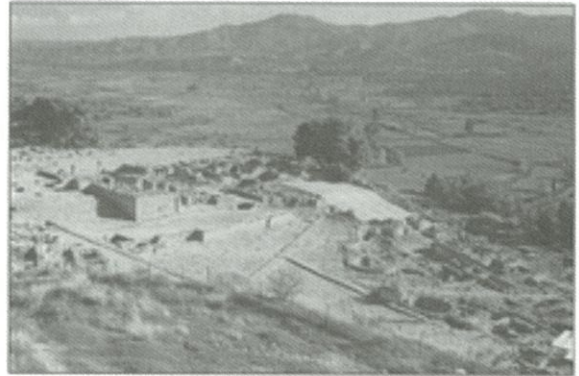
Jeg har spurt noen fler og fått en rekke svar som alle nok er delvis på spørsmålet. Jeg har derfor lyst til å gi uttrykk for mitt eget syn: For det første tror jeg at alle mennesker blir født

Alhambra, et av maurernes byggverk

gode, hvis de ikke er født med et eller annet sykdomstegn som fører til aggressivitet.

Dessuten vet jeg at det har eksistert kulturer som var helt fredelige. Jeg har for flere år siden skrevet om maurernes rike i Spania, som varte i syvhundre år, og der tre religioner levde side om side med gjensidig utbytte. De bygde også utrolig fine gudshus og palasser som man fortsatt kan beundre deler av. Det var et aggressivt herskerdømme som knuste det og ja-

Phaistos, en av minoernes byer, med alle nødvendigheter, men ingen festningsmurer!

get maurerne ut av landet.

Et annet godt eksempel er minoerne på Kreta. De levde fra ca. 3000 f.kr. til omkring 1500 f.kr. Alle som har vært turister på Kreta har sikkert også besøkt Knossos og mange andre av de utgravde byene fra den tiden. De bygde sine byer på toppen av en ås uten noen form for murer. De eide ikke våpen i det hele tatt annet enn det som trengtes til slakt. Det var en meget høytstående kultur, og de hadde en kvinne som høyeste guddom! At de kunne leve så lenge uten angrep utenfra skyldtes ganske enkelt at krigsfartøyene ennå ikke var tilstrekkelig store til å erobre en hel øy. Noen forskere mener at det var en flodbølge som ødela minoernes palasser, og vi har sett hvilke skader flodbølger kan gjøre. Men for det første var minoernes byer av stein og meget solide, og dessuten ble de gjenoppbygget etter flodbølgen. Straks etter det ble de erobret utenfra, og det minoiske riket gikk under.

Hvis jeg ikke tar meget feil levde også de fleste av de primitive stammene i Brasils urskoger i fred med hverandre.

Så hva er det så som fører til krig? I en meget fjern fortid har det en gang vært et eller flere mennesker som har ønsket seg mer mat. Jeg tror at sulten her spiller en meget stor rolle, kunne man ikke skaffe seg mat på fredelig vis har man tydd til makt. Og så har det rullet på seg.

Hvert eneste menneske er født inn i en kultur, og er den kulturen fredelig, og får lov å

fortsette, blir samfunnet omkring fredelig, og omvendt. Jeg har flere ganger lest uttrykket "det var et krigerfolk", og historien er full av slike folk. Men hva gjør dem til et krigerfolk? Hvert eneste barn som er født inn i en slik kultur, enten det er en gruppe, et folk eller et land, blir påvirket til å følge i sine foreldres eller foresattes fotspor. Vi er alle preget av den kultur vi vokser opp i. Mange ganger har det nok vært noen som har protestert, villet noe annet, men de har aldri hatt det lett. Det er det moderne demokrati som for alvor gir oss muligheten til å protestere, ikke bare mot krigen, men mot en krigskultur, og alt som idag fører til krig. Og det er vel det vi gjør i IKFF!

ForUM-NYTT.

Forum for miljø og utvikling der IKFF har styreplass og deltar i tre av arbeidsgruppene, hadde sitt årsmøte 5. april. Halle Jørn Hanssen ble gjenvalgt til leder.

Miljøminister Helen Bjørnøy (SV) innledet om departementets miljøarbeid de neste 4 år. Hun presiserte at regjeringens Soria-Moria erklæring innebærer en ny satsing på miljøpolitikken. Et hovedbudskap var at FN må bli sterkere på miljøspørsmål. Hun minnet om at det neste år er 20 år siden "Vår felles fremtid" (Brundtlandrapporten) kom ut. Da reiste Gro Harlem Brundtland rundt til mange land for å fremme miljøpolitikk.

Helen Bjørnøy ønsker å styrke FNs miljøprogram UNEP. FN trenger en sterkere særorganisasjon for miljø. Det er nødvendig å sette standarder på flere områder hvor UNEP arbeider for å få til en konvensjon om kvikksølv og andre tungmetaller. De enkelte land må få hjelp til å følge opp sin egen miljøsertifikasjon. Hun presiserte at det er viktig å synliggjøre FNs arbeid i eget land for å oppnå et sterkt folkelig miljøengasjement. Her har ForUM en rolle å

Vi satt en gruppe kvinner sammen, for å diskutere krigens årsaker. Vi var en svensk, to norske, en israelsk og en ungarsk.

Vi hadde svært forskjellige erfaringer, men var alle fredskvinner, og alle motstandere av USAs framferd i andre land. Vi skulle legge ovenstående artikkel til grunn, og det ble fort enighet om det grunnleggende i den. Men meget snart gled diskusjonen over i alle de senere årsakene til krig, og at USA må ta skylden for en stor del av den utryggheten som finnes i dag. Vi var også inne på eksempler på krigskulturer i historien, og undertrykkende regimer som fører til krigersk motstand. Men jeg tror ikke en slik gruppe kvinner kan diskutere det temaet uten å komme inn på hva vi kan gjøre for å stanse en slik utvikling. Det kom fram mange gode forslag som vel konkluderte med at vi må mobilisere sivil motstand. Til tross for en kolossal oppslutning mot at USA invaderte Irak, så nyttet det ikke. Vi må bli enda flere, så mange at ingen tør å gå imot. Og "clouet" var det vår israelske venninne som kom med:

Vi må foreslår at FNs Sikkerhetsråd vedtar en resolusjon som sier at ikke noe land får lov å gå til krig uten en foregående folkeavstemning i sitt eget land!

Dette fikk full applaus. Vi var vel alle klar over at mye da står og faller med vår evne til å mobilisere, og den eventuelle regjeringens propaganda, men likevel ville vi tro på at de fleste mennesker ikke vil ha noen krig.

spille i Norge.

Hun nevnte at det skal satses på tre hovedområder nemlig klima og energi, miljøgifter og biomangfold. Norge skal være aktive under møtene til Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD-14 og 15) i 2006 og 2007 og skal blant annet satse på energieffektivitet og se spesielt på bygg, transport og energi. Det skal lages en norsk handlingsplan for miljø og bistand i år og hun oppfordret organisasjonene til å delta i høringen og å komme med konkrete forslag.

ForUM bygger på tre pilarer: fred, miljø og utvikling. Fokuset har i flere år hovedsakelig vært på utviklingsspørsmål. Nå skal miljø- og fredsarbeidet styrkes.

Dagen før årsmøtet arrangerte ForUM et seminar om vannspørsmål og lanserte et hefte om vannprivatisering som temagruppen hadde laget. Heftet er publisert på engelsk for å nå en videre lesekrets. Kanadiske Maud Barlow holdt hovedinnlegget på seminaret. Hun har sammen med Tony Clarke skrevet den viktige boka "Blue Gold: The fight to stop the Corporate Theft of the World's water".

SISTE STENGSLER FOR INNFORING AV SESJON FOR KVINNER FJERNES

Av Ellen Elster

Stortinget har til behandling et forslag om sesjon for kvinner på frivillig basis. Forsvarskomiteen avga innstillingen sin i januar. Når den behandles, er noe uklart i forhold til Stortingets kjøreplan. Men her er det egentlig ingen dramatik. Stortinget har for lengst gitt sin tilslutning til regjeringens forslag, som ble fremmet av Bondevik II-regjeringen og med Kristin Krohn Devold som forsvarsminister. Ingen partier har gitt uttrykk for skepsis til forslaget som i sin tid ble fremmet som en del av den nye militære strategien. Det som nå skal behandles er en endring i en paragraf i vernepliktsloven for å gi vernepliktsverket tilgang til å innhente nødvendig informasjon fra Folkeregisteret og Rikstrygdeverket om kvinner mellom 17 og 28 år.

Det å nå kvinner gjennom sesjon mener Forsvarsdepartementet er en egnet måte for å nå målsettingen med å rekruttere kvinner til det militære. Så lenge det ikke er tvungen verneplikt vil en heller ikke innføre sesjonsplikt. Det kan virke som om en vil innkalle et utvalg kvinner til sesjon. Folkeregisteret vil gi nødvendige opplysninger om navn, alder og adresse. Rikstrygdeverket vil kunne gi opplysninger om kvinnene har helseproblemer. For da er det ingen vits i å innkalle disse. Bare Datatilsynet var skeptiske til denne endringen i høringsrunden. Ingen av fredsorganisasjonene ble forespurt om å bli hørt.

Så hvorfor flere kvinner i det militære? Det hevdes at "Forsvaret skal være en avspeiling av det norske samfunnet, slik at organisasjonen ikke blir distansert fra befolkningen. En økt kvinneandel blant verneplikts- og befalsmassen vil bidra til å opprettholde den legitimitet som verneplikten har i folket. Videre vil det berike organisasjonen ved at kvinner påvirker Forsvarets strukturer, metoder, opplæring og holdninger. Et større innslag av kvinner i operative styrker som deltar i internasjonale operasjoner, vil dessuten signalisere vårt nasjonale syn på kvinners naturlige tilstedeværelse i alle samfunnsområder." (Ot prp nr 32, 2005-2006, side 1)

Målsettingen er 15 % kvinner både som vernepliktig og befal. I dag ligger prosenten på sju. Men mye tyder på at det ikke er rekrutteringen det er noe i veien med. De siste årene har omkring 17 – 20 % av søkerne vært kvinner. Det store problemet er at svært mange slutter etter å ha vært der. Vi kan stille spørsmål om hvorfor. Fra det militære innrømmes det at forholdene ikke er lagt godt nok til rette og at beordringssystemet ikke er særlig egnet for familier.

Dette er god norsk og statlig likestillingspolitikk, nesten. Barne- og familiedepartementet (som det het i høringsrunden), synes dette er en riktig utvikling, men at en ikke går langt nok. Det er mulig å innhente opplysninger om menn inntil de er 45 år. Det er diskriminerende at kvinner og menn skal forskjellsbehandles på grunnlag av alder, mener dette departementet.

Trengs det noen flere kommentarer til dette? IKFF har gjennom mange år stilt seg kritisk til at det militære åpner porten for kvinner. Verden er militarisert nok som det er, og den er ikke blitt mindre militarisert med den nye militære strategien om out-of-area. Og det er gang på gang foreslått at en heller bør bygge opp fredsinitiativ uten militær deltakelse. FN-resolusjonen 1325 burde åpne vei for at kvinner deltar i fredsprosesser, og ikke krigsprosesser. For å si det med Mari Holmboe Ruge: "Jeg kan heller ikke se at det å kalle inn 17-årige jenter til sesjon i Norge er et viktig bidrag," i en kommentar til Klassekampen (9. mars 2006) da regjeringen la fram sin handlingsplan for gjennomføring av FN-resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet.

Bakgrunnsdokumentene kan hentes fra <http://odin.dep.no/> :

Ot prp nr 32 (2005-2006) Om lov om endring i lov 17. juli 1953 nr 29 om verneplikt (innhenting av nødvendige opplysninger om kvinner). Forsvarsdepartementet.
Innst O nr 26 (2005-2006) Innstilling til Odels-tinget fra forsvarskomiteen.

FREDELIG

Av Kjersti Scheen

Fuglepip, fjern ramling av trikken. Et sted skifter en bil gir, og gir på litt gass.

Dette skrives på en rød dag i kalenderen, en helligdag, strøket er så stille at det virker som om alle har reist. Men det har de ikke. Det glimter blåhvitt

fra stuene her og der enda så tidlig det er på dagen: ungene ser på tv mens foreldrene får seg en rolig morgen.

Hva gjorde min generasjon på en tidlig helligdag, tenker jeg. Vi var i alle fall iført såkalte søndagsklær, og så badet vi før vi ikledde oss dem. Jeg delte badekar med storesøster, som var fem år eldre. Det medførte at jeg både satt på den vonde proppen og hadde krana i ryggen, men jeg kan ikke huske at det plagde meg noe særlig. Det var sånn det var å være yngst, det medførte visse ubehageligheter men hadde også sine fordeler.

Etterpå var det reine trøyer, underbukser og – uha – hvite ullstrømper. De kom fra tante Anne på Hadeland (en fjern venninne av mormor) og de var ikke bare hjemmestrikkete, de var hjemmespunne også, av ull fra tante Annes sauer. De klødde som bare pokker, for å si det som det er. Eller var. Storesøster slapp med glattstrikkete brune strømper fra manufakturbutikken, men hun påsto at også hennes klødde. At det var strømpene som var årsak til søndagskranglene skal jeg ikke si for sikkert, men det er et faktum at vi ofte var sure på hverandre akkurat den dagen.

Når det led litt på, gikk far og jeg tur ned bakkene til hjemmet der bestemora mi bodde som gammel.

Det luktet alltid fåriskål i gangene der på søndager, og kom vi for tidlig, satt bestemora mi ennå og spilte piano inne i den store fellesstua mens andre gamle damer satt og duppet i stolene rundt. Min bestemor var gammel prestefrue, og når søndagssalmene var ferdigspilt, hendte det hun tok noen runder

med "Nonnens Bøn" og annet fullt av triller og krummelurer.

Men hun stoppet da hun så oss, og fulgte oss opp på rommet sitt, der et liv med plysj og chifonierer og digre speil var presset sammen på noen få kvadratmeter. Der satt hun og far og snakket sammen mens jeg fikk leke med stjerne-kikkerten, et kaleidoskop som aldri sluttet å henrykke meg. Det var en sånn søndag jeg overhørte følgende replikkveksling mellom faren min og hans mor (Mama), som i parentes bemerket mislikte moren min og det var gjensidig:

- Hvorfor er ikke barnets mor med i dag, da?
- Nei, hun føler seg visst ikke så bra, Mama.
- Huff, hva er det nå igjen? Jeg synes hun er syk ustanselig.
- Det er denne overgangsalderen, vet du.
- Overgangsalder? Hmf! Vi hadde ikke sånt på Lyngør!

Nei, de hadde nok ikke sånt på Lyngør. I alle fall snakket de aldri om det. Og hun som var skipperdatter fra pen, gudfryktig familie der det nå nesten bare bor sommerferierende, gjorde det i alle fall aldri. Ikke skulle man klage over noe som helst. Sjøl påsto hun at hun hadde født sju barn nesten uten smerter, "unntatt da jeg lå med min sønn arkitekten". En uttalelse som hennes svigerdatter (min mor) syntes var så komisk i all sin snobbethet at hun alltid kom med den i selskap. Men altså, min bestemor hadde nok ikke klagd over strømper som klødde, tenkte nok søstera mi og jeg da vi var små. Så vi lot det klø og prøvde å tenke på noe annet. Ikke fikk vi leke i søndagsklærne, heller, jeg hadde lyseblå strikket kjole (den klødde faktisk, den også), hun hadde skotskrutet ull med belte. Vi satt pent og stille og tegnet klær til papirdukene, gjorde vi. Mens vi kranget litt.

Nå har morgenprogrammet på tv gått over i formiddagsprogrammet antakelig, for ennå er ingen barn kommet ut her, men bare vent, om en time orker ikke foreldrene ha dem inne mer, og da kommer de, hylende og løpende i sirkler på plenen, bortimot bevisstløse av sukkerinntak og stillesitting. Da dæler de hverandre i hodene, sykler grassat på de små syklene sine og spenner bein og kaster stein, helt til de ikke orker mer og ring-er på hjemme for å se på mer tv.

Gammel, jeg? Ja, antakelig.

Fredsiniciativet

— mot angrepskrig

Ett år med vellykket kampanje mot angrepskrig

Av Ellen Elster

Iran blir et nytt fokus for Fredsiniciativet som avholdt sitt første årsmøte 16. februar i år etter å ha vært i funksjon i et år. Bakgrunnen er Bushadmi-nistrasjonens retorikk som er svært lik den som gikk forut for angrepet mot Irak.

Fredsiniciativets begrunnelse for sin eksistens var tomrommet etter massedemonstrasjonen 15. februar 2003 og behovet for et landsdekkende nettverk av grupper og organisasjoner for å samordne og sikre kontinuitet mot den nye verdensorden som vokser fram i "krigen mot terror" og anført av lederskapet i USA.

Årsmelding viser imponerende aktivitet til tross for et ekstremt lavt budsjett. Det har vært gjennomført flere demonstrasjoner og markeringer i løpet av året, i tillegg til en rekke åpne debattmøter. Årsmeldingen viser til vellykkede kampanjer som gjennomslag for å trekke soldatene ut av Irak og operasjon Enduring Freedom i Afghanistan. Men det gjenstår utfordringer som avspeilte seg i regjeringens vedtak om å sende F16 fly som et ledd i ISAF-styrken til Afghanistan. Fredsiniciativet

har ikke tatt stilling til ISAF-styrken.

Handlingsplanen for 2005 ble i stor grad videreført i 2006. I tillegg til punktet om Iran, ble det også vedtatt et punkt om å ha et aktivt søkelys på ikkevoldelige alternativ.

Ingrid Fiskaa (styremedlem i Attac Norge og sentralstyremedlem i SV- og ikff-medlem) ble gjenvalgt som leder og Marianne Marthinsen (stortingsrepresentant for AP i Oslo) som nestleder. Blant nye medlemmer i styret er Ellen Stensrud som er førstesekretær i LO og Marit Skjeggstad som er prest i Ris kirke.

Til sammen er 27 organisasjoner tilsluttet Fredsiniciativet. De aller fleste er landsdekkende.

For mer informasjon: <http://www.ingenkrig.no/>

KVINNER PÅ TVERS

Stemmerett har vi alle
Såfremt vi står i **mann**Tallet.

En **manns**alder er noe som fenger,
Skjønt det er bevist at kvinner lever lenger.

Vi sier også **manns** minne.
Hva er i veien med hukommelsen til en kvinne?

Vi går i **fedrenes** spor –
Er det ingen som spør etter mor?

Vi kommer i **grevens** tid –
Grevinnen er kanskje forbi?

Vi spiser et **herremåltid**,
Om kokka er kvinne har intet å si.

Å være stolt som en **hane** er ikke så galt,
Men å bli kalt høne, det er fatalt

Hva lyder verst, synes du –
Å være olm som en **okse** eller dum som ei ku?

En **arbeidsgamp** intet skjellsord er,
Det er verre å bli kalt for ei gammel merr.

Er du ung og litt av en **type**,
Blir du kalt for ei lekker rype,
Men når du blir eldre, er det ikke gøy
Å bli kalt for en gammel røy

("Mor Åse", 8.mars 2006)

Sidsels plukk

Sidsel Andersen

For 20 år siden,

Ja, hva skjedde da - i IKFF, i WILPF og i verden for øvrig?

1986 var øremerket som FNs fredsår og et av våre medlemmer, 69 år gamle Kari Nøstdal fra Tromsø, markerte dette med et fall-skjermhopp - " for å få folk til å våkne for hva et slikt verdens-fredsår egentlig inne-bærer".

IKFF hadde et vellykket landsmøte - arrangert av Avd. for Oslo og omland på Lysebu i Holmenkollåsen - femti medlemmer fra hele landet deltok - og å dømme etter referatet fikk de et vellykket møte på alle måter. Det sosiale var som alltid når IKFFere møtes, vel ivaretatt. Det ble arbeidet seriøst og omhyggelig, vedtatt resolusjoner og sendt brev til regjeringen og lagt opp til selvstudium om norsk Sør-Afrika politikk og Kvinner under apartheid. På forhånd hadde dette vært tema for en studiesirkel i Kvinneligaen.

Dette året forberedte Trondheims-avdelingen under ledelse av ildsjelen Ingeborg

Skjåk Bræk sin innsamling av dukker til FNs utstilling om barns levekår i FNs medlemsland.

WILPFs 23. kongress ble avholdt i Utrecht, også denne en vellykket markering av hva WILPF med sine søsterorganisasjoner over hele verden stod (og står) for. 36 land fra hele verden var representert. Tema for kongressen var: "Verdens økonomiske og finansielle institusjoner. Deres innvirkning på nasjonale økonomiske forhold og på Nord/Sør/Øst/Vest-forhold." Underpunkter omhandlet bl.a. rasismens røtter og rasistiske uttrykk-sformer i forhold til økonomiske spørsmål, multinasjonale selskapers rolle og innvirkning, Fredsundervisning og Internasjonale forhold og samarbeid. Et fylldig referat fortalte om alt arbeid, alle konklusjoner og alle resolusjoner, viste også at ikke alt var arbeid. Utflukter, fellesmåltider, fest og moro satte også sitt preg på det årets kongress, som vanlig på WILPF-kongressene.

Tredje etappe av Den store fredsreisen 1985-1986 fant sted dette året, nå ikke til supermaktenes regjeringer. Alvhild Aanderud-Larsen skrev en levende artikkel om reisen.

UNICEF (FNs barnefond) markerte 40 år i arbeid for verdens barn. Elie Wiesel fikk Nobels fredspris. Nobelkomiteen la særlig vekt på hans dype medmenneskelige engasjement mot urett og rasisme.

Et år er langt, og det skjedde mye mer i verden og i IKFF. Mange husker nok en del av det som skjedde, og vi andre synes nok at et år er kort når vi vet hva som ligger foran oss av arbeid og omtanke når en er med og håper at det skal gå an å skape en verden uten krig og vold.

Når der blir mange nok

Af Marta Christensen

Når der blir mange nok der si'r nej
til krig og mistro og våben
så vil det omsider vise seg
at verden er stor og åben.

Hva gamle, kærlighetsløse mænd
har opdelt i fjentlige zoner
vil blomstre som venskabsøer ved hjælp
af unge og nye visioner.

Når der er mange nok som forstår
at der er vor pligt i livet
at videregive vor grønne jord
så grøn som den blev os givet.

Så spørg ikke træt hvad hver enkelt
formår
ved stadig at virke og håbe
du ved jo selv at verdenshavet består
af dråbe ved dråbe ved dråbe

8. mars under FNs tak i Geneve

Av Susanne Urban og Åse Møller Hansen

WILPF samlet engasjerte kvinner fra store deler av verden til sin årlige konferanse i Geneve 8. mars. Delegater fra USA, Storbritannia, Libanon, Sri Lanka, India, El Salvador og New Zealand, for å nevne noen var samlet for å utveksle tanker, planlegge strategier og å gi innspill til FNs nedrustningskonferanse.

Radioaktive våpen er en av de største truslene verden står ovenfor i dag, og årets 8.mars konferanse dreide seg om dette temaet. Hovedfokuset var bruken av utarmet uran (DU) i panserbrytende våpen og de umenneskelige konsekvensene dette har for sivilbefolkning, soldater og miljø i landene våpnene har blitt brukt, så langt vi vet i Irak, Afghanistan og på Balkan.

I dag jobbes det på flere kontinent for å sette problemet på den politiske dagsorden, og den internasjonale kampanjen International Coalition to Ban Uranium Weapons (ICBUW) jobber for et internasjonalt forbud mot bruken av uranvåpen.

Vi var tre fra IKFF-Norge som sammen feiret 8.mars under FNs tak i Geneve: Edel Havin Beukes, Susanne Urban og Åse Møller-Hansen.

"Basic Bomb Building" – fra urangruvne til anriket/ spaltbart materiale

WILPF-seminaret 2006 dreide seg både om utarmet og spaltbart uran. Høye, unge, dyktige og energiske Susie Snyder fra USA ledet oss lynraskt gjennom atombombebyggingens grunn-leggende trinn, jfr. faktaboks. Prosessen med anriking av uran er akkurat den samme for å fremskaffe materiale til brenselstaver i et atomkraftverk som til videre bruk i bomber.

Problemet med trygg lagring av radioaktivt avfall er ikke løst

Et av de store problemene er de uhorvelige mengdene med radioaktivt avfall som skapes i hver av disse trinnene, avfall som ikke må komme i kontakt med fuktighet og luft på tusenvis av år (250.000 år for uran 238, 4500 millioner år for plutonium). Hvordan "sikre" millioner av tonn med radioaktivt finstøv? Hvordan lagre

millioner av tonn med strålende og høykorrosiv (rustfremkallende) svovelsyre? Hva skal en gjøre med uoverkommelige mengder av "utarmet uran" i gass-form? Forslag om å grave det ned under havet eller skyte det ut i rommet (!!)) ville ført til en sikker forurensning av hele kloden ved spredning gjennom vann og atmosfære. Avfallet hopper seg opp i åpne bassenger og tønner i store midlertidige "mellomlagre" som de rike industrilandene prøver å bli kvitt ved å overtale fattige land til å ta imot mot penger. Eller ved å bruke det i hardtslående våpen som DU -ammunisjon, "bunker boosters" og skitne bomber. Bruken av tung og selvantennelig uranammunisjon i konvensjonelle våpen som granater og panserbrytende prosjektiler etterlater seg radioaktive slagmarker. Radioaktiv forurensning spres så med støv og mikropartikler over soldater, egne og de andre, og over sivile i by og land.

Stråleskader registreres som "Golf-krigssyndrom", immunsykdommer, kreft i mykt vev og genetiske skader – i generasjoner framover.

Øyevitner fra Bagdad forteller at mødre som nettopp har født nå spør først: Er barnet friskt? Er det misdannet? – og ikke om det er gutt eller jente. Situasjonen er svært alvorlig.

Mange frivillige organisasjoner jobber for et forbud mot DU-våpen. Bare i Japan er det 20 ulike anti - DU-grupper, og Belgisk Ban Uranium weapons-kampanje har støtte fra 71 organisasjoner.

Ray Street i Campaign against Depleted uranium delte sine erfaringer med oss fra arbeidet i Storbritannia og ga oss den inspirerende nyheten at Europaparlamentet har gått inn for et moratorium med utsikt til å introdusere et totalt

forbud mot bruken av såkalt utarmet uranammunisjon." ICBUW har klar en omfattende traktatskisse mot uranvåpen, som er utarbeidet av Manfred Mohr, en internasjonal menneskerettig-hetsadvokat. Håpet er å kunne presentere denne i nedrustningsforhandlingene i FNs generalforsamling allerede kommende høst. For at dette skal være mulig, må man finne et medlemsland som er villig til å sette saken på dagsorden. Norge var et av de "sympatiske" landene som ble nevnt i denne sammenheng.

Lokallaget i Bergen IKFF vil fortsette å ha utarmet uran som hovedfokus fremover og vil gjerne ha kontakt med andre lokallag og enkeltpersoner som vil samarbeide med oss.

FNs nedrustningskonferanse i Geneve

International Womens Day Statement oppfordret i år FNs Nedrustningskonferanse til å intensivere prosessen med å forhandle fram en Fissile Materials Treaty og gjorde det klart at internasjonale freds- og kvinneorganisasjoner står klare med betydelige ressurser til å støtte arbeidet for å få til en atomnedrustningsavtale. Uttalelsen la også vekt på at etter ni års arbeid, har partene ennå ikke blitt enige om et

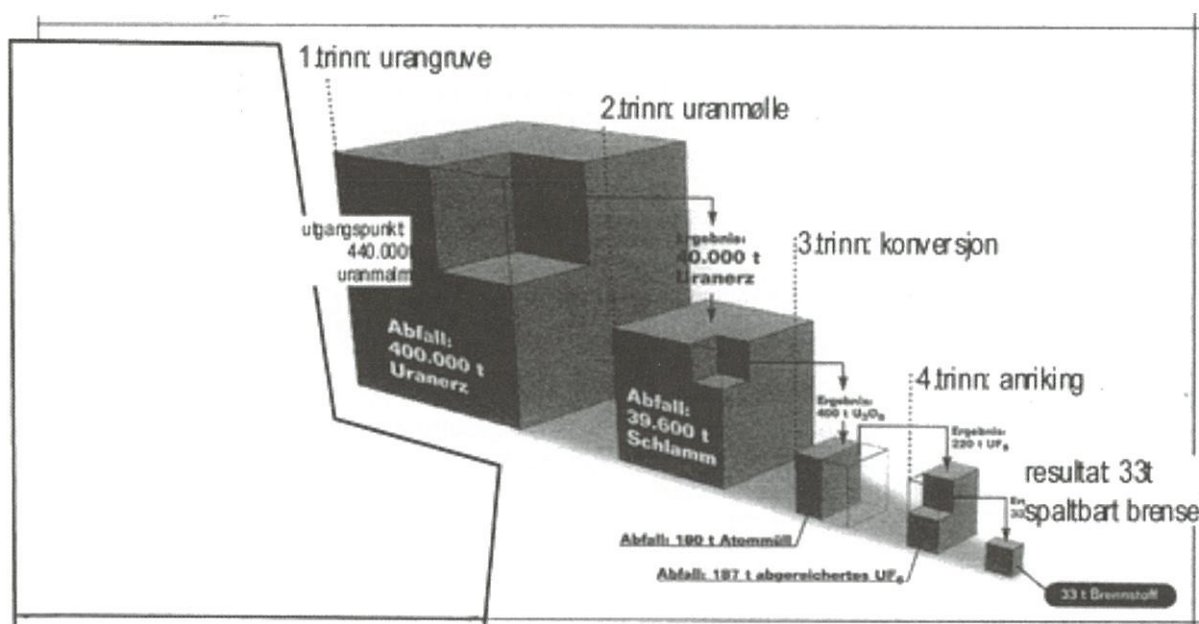
arbeidsprogram, og at verden nå trenger å se framdrift og resultater.

Vi som fulgte nedrustningsforhandlingene fra galleriet for første gang, var overrasket over at tilslutningen til Konvensjonen mot landminer fortsatt var hovedfokus syv år etter konvensjonen trådte i kraft, og vi savnet et aktivt fokus på uranvåpen og fissile materialer.

I år var det et håp om at uttalelsen fra den internasjonale kvinnedagen skulle bli lest opp av en NGO-representant. Flertallet i FNs nedrustningsforhandling gikk inn for dette og mange delegater etterlyste et åpnere samarbeid med de frivillige organisasjonene. Men de konservative blokkerte flertallet, og også i år ble uttalelsen lest opp fra presidenten i nedrustningsforhandlingene.

Vi oppfordrer alle lesere av *fred og frihet* til å gå inn på ICBUW sin hjemmeside og signere oppropet for et forbud mot produksjon, testing, salg og bruk av uranvåpen.

www.bandepleteduranium.org

Fra uranmalm til spaltbart materiale – brenselstaver eller bomber:

1. **Urangruvedrift** som fremskaffer uranmalm
2. **Uranmølle** og **uranverk** som maler opp uranmalm til fint støv som blandes med flytende kjemikalier i store basseng for å løse ut flest mulige radioaktive partikler som tas ut som gult Uranoxyd (Yellowcake).
3. **Konversjon** som omdanner det faste stoffet Yellowcake til gassen Uranhexafluorid (Hex)
4. **Anriking**, f.eks. ved at gassen sentrifugeres i lysets hastighet (!) til anriket Uran 235.

Nytt fra Norges Fredsråd

Fredsrådets aktivitetsnivå har vært høyt i 2005 til tross for at sekretariatet ble stengt i september, etter Bondevikregjeringens budsjettkutt

Kjernearbeidet har vært:

a) *Politisk påvirkning*, særlig overfor den nye regjeringen for å få tilbake på statsbudsjettet 2 mill. øremerket til fredsarbeid. Videre har det vært utarbeidet posisjonsnotat om atomnedrustning i samarbeid med medlemsorganisasjoner, flere arrangementer i forbindelse med stortingsvalget og det ble fremlagt et Fredspolitisk regnskap på bakgrunn av partienes fredspolitiske utvikling i partiprogrammene siste to perioder.

b) *Informasjon* via avisinnlegg og radio. NFR har også vært medarrangør for flere seminarer og konferanser. Nettsiden for fredsundervisning er oversatt til engelsk og arabisk, og siden er flittig brukt av skoler i Norge og utlandet. I tillegg har NFR drevet nettverksbygging og service for medlemsorganisasjoner i form av lokaler, hjelp med nettsider og boksalg.

c) *Internasjonalt* har NFR hatt observatør under FN's generalforsamling 2005 og en kontaktperson med ansvar for IPB (International Peace Bureau). NFR er ansvarlig for oppfølgingen i Norge av Haagappellen, der kampanjen for fredsundervisning og ikke-spredning av våpen har vært vektlagt. NFR har ellers bidratt i flere internasjonale nettverk, også innen EU, på områdene fredsbygging og forebygging av væpnet konflikt. Det har vært samarbeid med palestinske lærere om innføring av skolemekling.

3) Årsplanen for 2006-07.

Kjernevirksomheten blir service, informasjonsformidling, kompetanseheving, politisk påvirkning, nettverksarbeid i Norge og internasjonalt, og informasjonsgrupper om ulike tema. Avhengig av oppslutning blant medlemsorganisasjonene ønsker Fredsrådet å satse på konfliktforebygging, fokus på norsk forsvarspolitik, forholdet mellom militærapparatet og industrien, nedrustning med særlig fokus på atomvåpen, og opprustning for avskaffelse av fattigdom.

Fredsrådet har fått en bevilgning på 400.000 kr i 2006. Sekretariatet kan dermed åpnes igjen, men det er ingen sikkerhet utover dette året. Et brev til statsminister Stoltenberg ber om avklaring av Regjeringens ansvar for og prioritering av de frivillige fredsorganisasjonene – og om driftsstøtte til Fredsrådets felles sekretariat for fredsorganisasjonene.

Erik Strøm er gjenvalgt som Fredsrådets styreleder for 2006-07. Karin Aanes (IKFF) fortsetter som varamedlem av styret. For mer informasjon se www.nowar.no

Oslo og Akershus avdeling midlertidig nedlagt.

Årsmøtet i avdelingen vedtok 20.april 2006 nedlegging inntil videre. Avdelingen har for tiden for få aktive medlemmer, og det er vanskelig å finne kandidater til styret. Flere av de aktive har også verv i landsstyret. Årsmøtet oppfordrer landsstyret til å ta et særlig ansvar for aktiviteten blandt medlemmene i Oslo og Akershus. Sigrid Schau er gjenvalgt som kasserer ut 2006. Økonomiske spørsmål skal avgjøres av landsstyret i samråd med henne. Medlemmene i Oslo og Akershus får nærmere orientering i eget brev.

Av Tone Marie Falch

FNs kvinnekommisjon 2006

FNs kvinnekommisjon the Commission on the Status of Women (CSW) arrangerte sitt møte fra 27. februar – 10. mars 2006. Dette 50. ende møte hadde fokus på to tema:

1. økt deltagelse av kvinner i utviklingsarbeid; og
2. lik deltagelse av kvinner og menn i beslutningsprosesser på alle nivå.

Fredskvinner deltok med tusener av kvinneaktivister for å utfordre myndigheter til å omsette slike prinsipdiskusjoner til praksis og skape reelle muligheter for vår deltagelse.

FNs kvinnekommisjon er etablert i 1946 av FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC). Siden 1996, har hovedfokus i arbeidet til FNs kvinnekommisjon vært å overvåke implementeringen av handlingsplanen fra kvinnekongressen i Beijing, (Beijing Declaration and Platform for Action.) FNs kvinnekommisjon innlemmet på den siste dagen i møtet de vedtatte konklusjoner om å fremme økt deltagelse av kvinner i utviklingsarbeid og lik deltagelse av kvinner i beslutningsdeltakingsprosesser på alle nivå.

Videre ble det anbefalt prioriteringstema for perioden 2007–2009. De er som følger:

- 2007 – Utrydding av

alle former for diskriminering og vold mot jentebarn. ("The elimination of all forms of discrimination and violence against the girl child")

- 2008 – Finansiering for kjønnslikhet og kvinners medbestemmelse. ("Financing for gender equality and the empowerment of women")
- 2009 – Lik deling av ansvar mellom kvinner og menn, inkludert omsorg i en HIV/AIDS kontekst. ("The equal sharing of responsibilities between women and men, including caregiving in the context of HIV/AIDS")

For mer detaljer se: <http://unifem.org/campaigns/csw/2006/outcome.php>

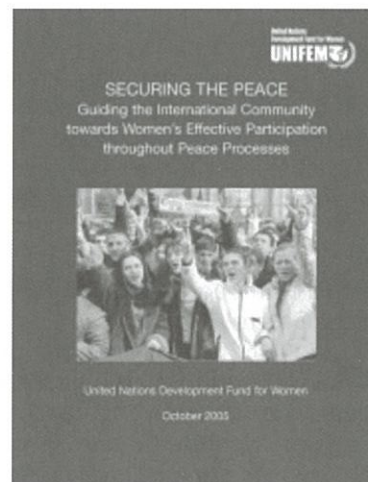
Kilde: www.unifem.org

Rapport fra UNIFEM 2005: Hvordan sikre kvinners deltagelse i fredsprosesser?

Overgangen fra krig til fred åpner opp for unike muligheter for å adressere røtter til konflikter og til å forandre institusjoner, strukturer og relasjoner i samfunnet. Rapporten: "Securing the Peace: Guiding the International Community towards Women's Effective Participation throughout Peace Processes" beskriver nødvendigheten av å sikre kvinners aktive deltagelse fra de tidlige stadier av fredssamtaler til gjennomføringen av en fredsavtale.

Forfatter/Redaktør(er): Klara

Banaszak, Camille Pampell Conaway, Anne Marie Goetz, Aina Iiyambo and Maha Muna (editors)

Målet som gjennomspeiles i rapporten, er lokalt drevet, lokalt eid og er en inkluderende prosess hvor kvinner kan sikre seg rett til deltagelse i beslutninger som omhandler deres fremtid. Retningslinjene i rapporten viser vei til å hjelpe kvinner slik at de kan bidra til og kan nyte godt av en varig, rettferdig og inkluderende fred. Forfatterne gir konkrete anbefalinger til fredsprosessen:

- Støtte til kvinners effektive deltagelse på alle nivå i en fredsprosess.
- Fremme kjønnsensitive fredsforhandlinger og avtaler, og
- Oppmuntre til et kjønnspektiv gjennom implementeringen av fredsavtalen

For å lese rapporten: http://www.unifem.org/resources/item_detail.php?ProductID=53
Kilde: www.unifem.org

XXXXXXX

Fra FOKUS-nytt nr.3/2006

Kvinneaktivist drept på Filippinene

Kvinneaktivisten Inday Estorba ble skutt og drept i sitt hjem mandag 3.april. I følge Liza Largoza Maza, som representerer Gabriela Women's Party, er Inday Estorba nummer sekstiåtte i rekken av kvinneaktivister om har blitt drept under president Gloria Arroyos styre.

Inday Estorba var medlem av Gabriela Women's Party og ansatt ved Women's Development Centre.

Fredag 24. februar innførte president Gloria Arroyo unntakstilstand etter avsløringen av planer om et angivelig statskupp. Unntakstilstanden opphørte 3.mars. Noen dager senere ble kvinner som deltok i 8.mars markeringer arrestert. Arroyo har lenge vært i hardt vær, og det oppstod en krise i fjor da hun ble utsatt for anklager om valgfusk og korrupsjon. Presidenten har satt til side rettsprinsipper og menneskerettigheter og gitt politiet fullmakt til å arrestere mistenkte uten hjemmel i loven Hun har også fått skarp kritikk for et økende antall brudd på menneskerettighetene, blant annet vilkårlige drap på opposisjonelle.

Kilde: www.isisinternational.com

FN-reform – hvor blir det av kvinnene?

WEDO (Women's Environment and Development Organization) har sammen med WILPF (Women's International League for Peace and Freedom) tatt initiativet til et åpent brev som er oversendt FNs Generalsekretær Kofi Annan. Mer enn 300 kvinner fra over 50 land har underskrevet brevet, der det blant annet etterspørres et tydeligere kvinne-perspektiv i FN. Brevet blir nå fulgt opp med en forespørsel om et møte med Kofi Annan, der kvinneorganisasjonen vil legge fram konkrete forslag til tiltak for hvordan FN kan integrere et kvinneperspektiv i alt sitt virke.

Les mer om saken her: <http://www.wedo.org/files/images/MarchApril06-1.html>

FNS MENNESKERETTIGHETSKOMITÉ etterlyser flere tiltak i Norge for å bekjempe vold mot kvinner

FNs Menneskerettighetskomité ber Norge sette inn flere tiltak for å forebygge og stoppe handel med kvinner. Norge blir også bedt om

å styrke sitt arbeid mot vold i nære relasjoner. Dette kom fram da komiteen eksaminerte Norges femte rapport. FN-konvensjonen om sivile- og politiske rettigheter fastsetter at konvensjonspartene regelmessig rapporterer til FNs Men-neskerettighetskomité om tiltak iverksatt for å oppfylle konvensjonens forpliktelser.

14.mars møtte en norsk delegasjon komiteen i New York, der komiteen hadde flere anmerkninger til den norske rapporten. En av bekymringene til komiteen er økningen i antall kvinner utsatt for menneskehandel som befinner seg i Norge. Selv om komiteen anerkjenner ulike tiltak som er iverksatt, blir Norge bedt om å styrke sin innsats. Komiteen nevner effektiv beskyttelse for ofre og vitner, skjult identitet og mulighet for oppholdstillatelse som tiltak Norge bør vurdere i sitt videre arbeid. Komiteen uttrykker også bekymring for Norges arbeid for å bekjempe vold mot kvinner. Det etterlyses bedre statistikk og effektive tiltak som skal forebygge vold og bedre assistere kvinner utsatt for vold. Les mer om eksamineringen av Norges rapport her: <http://odin.dep.no/ud/norsk/tema/mr/tilsyn/fn/sivile/032201-220049/dok-bn.html>

Nytt nettsted om kvinner, fred og sikkerhet www.fn1325.no

Forum Norge 1325 (FN 1325) er et nettverk av norske organisasjoner som arbeider for en norsk gjennomføring av FNs resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Resolusjonen ble vedtatt av FNs sikkerhetsråd 31. oktober 2000 og skal bidra til å sikre kvinners delaktelse i fredsprosesser, ivareta kvinners menneskerettigheter i krig og konflikt og integrere kjønnsperspektivet i fredsbyggende arbeid. Forum Norge 1325 lanserer nå nettstedet www.fn1325.no, med informasjon om resolusjon 1325, oversikt over ulike rapporter og artikler som omhandler tema, lenker til internasjonale og nasjonale organisasjoner, norsk handlingsplan for gjennomføring av 1325 m.m.

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

BOK- ANMELDELSER

Å være kvinne i Midt-Østen

Suad Amiry

Sharon og min svigermor, Dagbok fra Ramallah, Aschehoug 2006

Elisabeth Eide

Å finne deg igjen, Gyldendal 2005

Dagens mediebilde fra regionen ved Øst-Middelhavet viser oss gutter og menn. De kaster stein, angriper bygninger, samles i moskeen eller på kafé. Kvinner ser vi av og til i sorg ved begravelser eller foran et ødelagt hjem. Sjelden møter vi dem med navn og i aktiv virksomhet. To bøker som gir et mer utfyllende bilde kom min vei. Den ene er "innenfra", i dagboks form beskrives hverdagslivet i Palestina fra begynnelsen av 1990-årene til i dag. Den andre er "utenfra", en norsk roman fra et internasjonalt bistandsmiljø i dagens Algerie. Samtidig er det en historisk roman om en uvanlig kvinne, som blir flettet sammen med nåtiden.

Bøkene har få ytre fellestrekk. Forfatteren av dagboken, Suad Amiry, er selv palestiner, mens Elisabeth Eide lar sin hovedperson være norsk skribent. Amiry tilhører og skriver om den palestinske "øvre middelklassen" med yrkeskvinner og utenlands-reiser. Når Eides hovedperson Isolde kan bevege seg utenfor det bevoktede bistandskontoret, møter hun i hem-melighet kvinner som lever innendørs med barn og hus-arbeid, avhengig av mannlig følge for å bevege seg ute og med lite håp om et annet liv. Begge forfattere formid-

ler et grunnleggende engasjement og respekt for kvinners kår under vilkår som – heldigvis – er fremmede for oss i Norden. Det var interessant å lese bøkene "parallelt", og jeg lærte mye av begge.

Suad Amiry er arkitekt, spesialist på palestinsk bygningshistorie, med studieopphold i mange land og doktorgrad fra Edinburgh. Hun reiste tilbake til Palestina for å bli universitetslærer, men kom samtidig inn i en tradisjonell familie med en dominerende svigermor. Boktittelen hen-spiller på det: Da svigermoren må bo hos dem i 42 dager pga statsminister Sharons portforbud, opplever hun det som 42 år! I løpet av 80- og 90årene ble livet i Ramallah stadig mer preget av israelsk okkupasjon og unge palestineres intifada. Hun skriver om hva dette fører med seg, om portforbud som gjør hverdagen komplisert og farlig, om trakassering fra israelske soldater, om pedantisk og idiotisk byråkrati fra okkupasjonsmakten, om vanskeligheter med å besøke venner og familie, men også om sorgen og raseriet over behandlingen av Yassir Arafat i hans siste år. Amiry har også vært politisk aktiv, som medlem av den palestinske delegasjonen i fredsforhandlingene i Washington i begynnelsen av 1990-årene. Amiry skriver med skarpt blikk og svart humor. Trass i temaet er dette en morsom bok med til dels bisarre episoder som gir innsyn i en hverdag hun nok gjerne hadde ønsket seg atskillig mer hverdagslig. Boken er kommet på norsk i 2006. Jeg har lest den svenske versjonen og kan der-

for ikke kommentere den norske oversettelsen.

Elisabeth Eide vil bygge bro over 100 års tids- og kulturforskjeller. Isolde reiser til Algerie for å finne ut mer om Isabelle Eberhardt, journalist, forfatter og etter hvert nomade i berbiske og arabiske ørkenområder. E-berhardt har levd, men Isolde og de menneskene hun møter er alle romanfigurer. I tillegg til Isoldes historiske prosjekt møter vi den franske bistandsarbeideren Benoit. Isolde og Benoit har hatt et kjærlighetsforhold tidligere, og hun vil forsøke å gjen-opplive det. Mens Isolde er på besøk hos Benoit bryter det ut uroligheter i byen, hun "fanges" av portforbud og gatekamper og må snike seg forkledd for å møte kvinner som hun forsøker å hjelpe. Vi følger henne gjennom trange gater og mørklagte kvartaler til et kvinnefelleskap som ikke står fritt til å velge noen annen tilværelse.

Forfatteren gjør det ikke helt klart om hovedformålet med reisen til Algerie er å møte den historiske Isabelle eller den nålevende Benoit, og sammenhengen mellom de to hovedtemaene er litt spring-ende. Men hun får vakkert fram den grunnleggende lengselen hos Isolde og Isabelle etter varme og kjærlighet, samtidig som begge er beskrevet som modige og eventyrlystne kvinner på leting etter noe annet enn det dagliglivet gir dem. Et aktuelt sidetema er beskrivelsen av det isolerte livet på bistandskontoret, avgrenset fra det konfliktfylte samfunnet utenfor, som de skal forsøke å hjelpe. Elisabeth Eide kjenner dette miljøet fra mange reiser som journalist, og formidler motsetningene på en overbevisende måte. Boken har kanskje gapt over litt for mange elementer, men engasjerer både som klok kom-

mentar til dagens kultur-kollisjoner, og som lavmælt lengsel etter inderlighet i en hard verden.

Mari Holmboe Ruge

Stemmer og historier fra Afghanistan

Unni Rustad

På drømmedagen står vi opp klokka fire om morgenen
Forlaget Oktober, 2005

Denne boken fengsler av flere grunner. Den er velskrevet og lettlest, gir innblikk i dagliglivet til et folk vi har lest og hørt mye om i media, men allikevel ikke kjenner fordi det stort sett har handlet om krig, krigsherrer, overgrep, terror og fattigdom. Forfatteren kjente heller ikke til menneskene som lever sine liv på godt og vondt i dette store fremmedartede landet. Hun ble overveldet, og jeg syns hun har greid å formidle dette slik at også leseren blir overveldet eller i alle fall overrasket.

Hun reiste dit på vegne av Redd Barna. Hun var blant annet med på å arrangere konferanser om rettigheter for barn og ungdom. Med base i Kabul reiste hun rundt i landet, møtte mennesker - fattige og rike, barn og voksne. Hun introduserer dem for leserne slik at vi synes vi blir litt kjent med dem. Vi synes vi kan merke på egen kropp deres strev for å overleve i et krigsherjet og motsetningsfylt land. Vi hører lydene, kjenner luktene, ser lyset og lar oss overvelde av motsetningene, grusomheten og godheten. Vi ser for oss kvinnene som arbeider sammen, ler sammen, gråter sammen, bryr seg og bryr seg om. En undres over at mennesker som har levd med krig i årevis kan være så livsglade, så imøtekommende og åpne mot fremmede som de faktisk er.

Bokens tittel henspiller på en oppgave som en gruppe barn skulle løse. De skulle fortelle

om en vanlig dag og en drømmedag. En vanlig dag ble skildret fra time til time. De sto opp klokka fem og dagen var fullt besatt med fysisk arbeid hjemme og på skolen, bønn og lekselesing. Skoleveien kunne ta fire timer til fots! Drømmedagen som også ble nøyaktig skildret fra time til time skulle begynne klokka fire for at den skulle innholde alt de ønsket å få ut av den. Arbeidet, bønner og lekselesingen hører med til drømmen, men den inkluderer god og rikelig mat, høvelige klær, godt lys (til lekselesingen). Lek og ballspill er en del av deres drømmedag. Det er også en flink og velutdannet lærer som kan se på hjemmearbeidet deres og under-vise. De drømmer om "en god penn" annet materiale som er nødvendig til undervisning og lekselesing. Og på jordet ville de ha et godt vannings-system. Skoleveien var like lang, ikke rart at en så fullpakket drømmedag måtte begynne klokka fire.

I samtaler med grupper av kvinner og enkeltmennesker lærer en hva som opptar voksne og barn. "Gi jentene sjansen" sier en gruppeleder. At det er ønskelig og nødvendig er ikke vanskelig å forstå. To av kapitlene heter "Bilder jeg ikke tok". Det er to samlinger rørende, morsomme og sørgelige episoder som hver for seg forteller en historie og utfyller resten av boken på en fin måte.

Avslutningskapitlet begynner med "Afghanistan fortsetter å være i livet mitt etter at jeg har kommet hjem". Det er ikke vanskelig å forstå. Landet lever i denne leseren lenge etter at boken er lukket.

Sidsel Andersen

Manglende moral og grov utnyttning

John le Carré

Den trågne odlaren.
Bonniers förlag

Översättning av Sam J.Lundwall

Anmelde en krimroman i *fred og frihet*? Kan det være noen mening? Men en avisartikkel i Sydsvenska Dagbladet fikk meg til å tenke på den boken jeg nettopp hadde lest.

En uttalelse i Dagens Nyheter forklarer litt: "Le Carré har en djup avsky för de styrandes brist på moral han er imponerende när han går til attack". Avisartikkelen handlet om at tuberkulosen er tilbake igjen i vestlige land.

Boken er en roman, med oppdiktete mennesker og oppdiktete firmaer. Men den har sin rot i virkeligheten og handler først og fremst om enkelte legemiddelskapers mangel på moral, utnyttelse av fattige land i Afrika og mennesker som blir prøvekluter for nye medisiner. De som protesterer mot at en medisin mot tuberkulose brukes på afrikanske pasienter fordi den har dødbringende bivirkninger, blir brutalt myrdet eller på annen måte brakt til taushet. Det er kapitalismens utøylede og kyniske spill med menneskeliv for vinnings skyld dette handler om, og den har ingen happy end som de fleste krimbøker har.

Det forutsettes også i romanen at tuberkulosen vil bre seg til Vesten igjen, og da i en mer motstandsdyktig versjon. Men da vil man sørge for at bivirkningene av medisinen blir analysert og forhåpentlig fjernet. I alle fall kan man ikke skjule bivirkningene på samme måte som i Afrika. Le Carré sier i etterordet at han har funnet likheter med det han skriver om, selv om alle menneskene er oppdiktet.

Vi vet det vel at det fattige Afrika blir utnyttet av Vesten tross all bistand. Derfor synes jeg boken er verd å lese.

Guri Tambs-Lyche

Norsk tittel: *Den evige gartner*, Cappelen 2002.

————— IKFF —————
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgt. 11—5 etg, 0155 Oslo
Kontonummer: 0531 50 27057
E-post ikff@ikff.no

Tlf. sentralbord 23 01 03 00
Direkte 23010340/fax23010301
Telefontid: kl.10-13, mandag,
tirsdag, onsdag, torsdag
Kontoransvarlig: Sidsel Andersen
og Mari Holmboe Ruge

Landsleder: Edel Havin Beukes
Tlf. 67531300, edel@beukes.net
Representant i WILPFs hovedstyre:
Liss Schanke
Adresse:IKFF-kontoret

IKFF - avdelinger - grupper - kontakter

Hedmark/Oppland:

Grete Nielsen
Nordahlsveien 36A
2312 Ottestad
Tlf. 62 57 62 27
grethe.nielsen@tele2.no

Hordaland:

Susanne Urban
Torgalmenning 7
5074 Bergen
Tlf. 55 36 66 00
urban.rabbe@fortunen.no

Oslo og Akershus

Henvendelse kontoret

Rogaland

Sandnes:
Berit Oldeide
Christies gt. 20
4307 Sandnes
Tlf. 51 66 31 67
ooldeide@c2i.net

Stavanger

_Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83
Hanne Kjersti Knutsen
Blåfjellveien 1
4019 Stavanger
Tlf. 51 54 32 02
hankj@start.no

Romerike

Gry Havin Kongsrud
Kjærmo gartneri
1929 Auli
Tlf. 63 82 86 35

Sør-Trøndelag

Åse Berg
7372 Glåmos
Tlf. 72 41 46 31
aase.berg@c2i.net

Troms

Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 2 9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24
han-pr@online.no

Vestfold: Bjørg Berg

Mårveien 7,
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35
biefred@tele2.no

Redaksjonen avsluttet
20. april 2006

-Bestillingskupong-
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)
Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem_____ Abonnent på *fred og frihet*_____

Normalkontingent kr. 300.-inkl. bladet

Abonnement på *fred og frihet* Kr. 220.-

Redusert kontingent kr.200.-
inkl. bladet

Kontonummer: 0531 50 27057

Navn _____

Adresse/postnr. _____

B - post

Returadresse:

IKFF

Postboks8810 Youngstorget
0028 Oslo

KORT DIALOG

Du og jeg, kære Gud
vi ved det begge,
at da den syvende dag var gået,
var din verden slet ikke
færdig.

Du havde den gang
forladt dig på
at dine skabninger
ville hjælpe dig.
Ak ja

Lidelse lutrer os ikke.
Af skade blir man ikke klog,
kun udspekuleret.
Herre, du gav os verden som den er.
Giv os dertil også
det du den gang, desværre,
ikke medgav os:
Global samvittighed.

Mascha Kaléko (1907-1975)

*Polskfødt jødisk lyriker, bodde i Tyskland,
USA, Israel og Sveits. Skrev på tysk, særlig
aktiv i 1930- og 1950-årene.*

